

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. V. Illyrios, Germanos, Gallos, Hispanos, atque Britannos, unam eandemque inter se habuisse linguam, variis tantùm dialectis distinctam, veterum probatur auctorum testimoniis. unde certissimum ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

CAPUT V.

Illyrios, Germanos, Gallos, Hispanos, atque Britannos, unam eandemque inter se habuisse linguam, variis tantum dialectis distinctam; veterum probatur auctororum testimoniiis. unde certissimum indicium, prædictos populos omnes unius ejusdemque gentis CELTICAE, ab Aschenaze propagatæ, fuisse nationes.

10 **S**UB uno CELTARUM nomine quinque olim comprehensas fuisse validissimas nationes, *Illyrios, Germanos, Gallos, Hispanos, atque Britannos*; supra ex antiquissimis Græcorum ostendi monumentis: item unam fuisse dictos populos eandemque gentem *Celtarum*, ab uno Aschenaze. Noachi pronepote, propagatam, ex Moïse sacratissimis demonstravi scriptis. quibus acquiescere jam æquus poterat lector. Verum, ne quid sit omisum, quod ad confirmationem certitudinemque hujus sententiæ meæ pertinere videatur; aliis quoque documentis, atque testimoniis gravissimis eandem firmare conabor. Argumenta autem, sive indicia, quibus, duas pluresve nationes ejusdem esse generis atque originis, dignoscere queas, duabus potissimum in rebus consistunt: altera in lingua, sive sermone: altera in moribus, ac vivendi ratione. De his posterius pluribus capitibus agam. nunc sermonem prædictis quinque nationibus fuisse eundem, dialectis solummodo variè distinctum, argumentis quinquefarium partitis ostendam. prima erunt ex veterum auctororum testimoniiis, quibus id liquidò adfirmatur. altera ex populorum per easdem v nationes adpellationibus. tertia ex privorum hominum nominibus propriis. quarta ex opidorum vicorumque vocabulis. quinta ex aliis variarum rerum vocabulis, quibus olim prædictæ nationes omnes inter se usæ sunt, nunc verò apud Germanos in vulgari sermone durant. De IV posterioribus proximis hinc agam capitibus. de primis nunc.

Prima igitur quod attinet; Scordiscos in Pannoniâ Gallicam fuisse nationem, discretissimis testatur verbis Strabo, lib. V I I; & item Athenæus, lib. V I, cap. V. ubi equidem mendosa vox legitur *κορδισαι*, pro *σκορδισαι*, vel potius *σκορδισαι*: nam horum utrumque rectè. *Peucinos* verò, sive *Bastarnas*, in quintâ totius Germaniæ numerat parte Plinius, lib. I V, cap. X I V: eisdemque Tacitus, sub finem libri de Germaniâ, ex sermone, cultu, sede, ac domiciliis Germanos esse probat. Strabo quoque in dicto libro, quamvis subdubitans, tamen Germanis adscribit; ut infra in Bastarnis ostendetur. Hos cum Scordiscis eandem habuisse linguam, haud obscurè indicat Livius, sub finem libri X I. ubi de Bastarnis agens, quos Philippus, Macedonum rex, Istrum transgredi diu sollicitaverat, uti Dardanos delerent, Italiamque exinde popularentur; *Duplex, inquit, inde erat commodum futurum, si & Dardani, gens semper infestissima Macedonia, temporibusque iniquis regum imminens, tollerentur; & Bastarnæ, relicti in Dardaniâ conjugibus, liberisque, ad populandam Italiam possent mitti. Per Scordiscos iter esse ad mare Adriaticum, Italiamque. aliâ viâ traduci exercitum non posse. facile Bastarnis Scordiscos iter daturus: nec enim aut linguâ, aut moribus æquales abhorreant.* En vides? quibus rebus Tacitus Bastarnas Germanos esse probat; sermone scilicet, & moribus: iisdem Livius Scordiscos Gallos Bastarnis simileis, ejusdemque gentis fuisse ostendit. Nec tamen ego temerè dissimulaverim, aut reticuerim, eosdem Bastarnas Gallos adpellari à Livio, lib. X L I I & X L I V; item à Plutarcho in Emilio Paulo. verum malè eos, per inscitiam, pro Gallis habitos ab illius sæculi hominibus Græcis, quum verum inter Gallos Germanosque discrimen adhuc ignoraretur, infra in eorum explicatione fati firmis comprobabo argumentis. Interim, si, Gallos eos fuisse, Livio atque Plutarcho malis credere; tamen hoc inde colligitur, quòd lingua eorum tam fuerit similis
50 Germanorum sermoni, uti ex eadem similitudine non modò unus Tacitus, sed alii etiam auctores, Germanos esse judicaverint. Quos Orosius lib. I I I I, cap. X I I I, & Plutarchus in M. Claudio Marcello, Polybiusque lib. I I Gallos, inter Rhodanum Alpeisque incolentes, ab eo quòd mercenaria stipendia merebant, vocant *Gefatas*; eos Tabula marmoreæ triumphorum Romanorum, qui in Capitolio etiam nunc visuntur, Germanos adpellant. Livius, lib. X X I, de Annibale, quâ is Alpeis transierit, disputans; *Nec verisimile est, inquit, ea tum ad Galliam patuisse itinera; utique cum, quæ ad Penninum ferunt, obseptæ gentibus Semigermanis fuissent. neque hercule montibus his (si quem fortè id movit) ab transitu Panorum ullo Veragri, incola jugi ejus, norunt inditum; sed ab eo, quem in summo sacratum ver-*

tice Penninum montani appellant. Veragrorum, gentis Alpinae, vicum refert Caesar, belli Gallici comment. III, nomine *Oetodurum*: quem nunc dici *Martinach* in Vallefiâ (vulgò hæc est *VVallisserland*) infra suo loco ostendam. Veragri igitur, quum c. l. circiter millia passuum à Danubio, proximo Germaniæ termino, remoti fuerint, inter Helvetios Gallos, & Salassos, Inalpinum Italiæ populum positi, Gallique à Cæsare, in dicto commentario, adpellati; quomodò à Livio dicuntur *Semigermani*, nisi quia eorum lingua Germanorum, quam Gallorum, sermoni fuit propior? De Alpinorum genere ita Livius, eodem libro: *Tum per eosdem Gallos, haud sanè multum lingvâ moribusque abhorrentes, cum se immiscuissent colloquiis montanorum, edoctus, interdum tantum obsideri saltum; nocte in sua quemque dilabi te-
sta.* Porro Tacitus, in eodem libro de Germaniâ: *Dextero Svecici maris litore Aestiorum* 10
gentes alluuntur: quibus ritus, habitusque Svecorum, lingua Britannica propior. In libro autem, quo Jul. Agricola vitam descripsit, *Britanniam*, inquit, *qui mortales initio incoluerint, indigena, an advecti, ut inter barbaros, parum compertum.* *Habitus corporum varii; atque ex eo argumenta. namque rutila Caledoniam habitantium coma, magni artus, Germanicam originem adseverant: Silurum colorati vultus, & torti plerumque crines, & positu contra Hispaniam, Iberos veteres trajecisse, easque sedes occupasse, fidem faciunt: proximi Gallis & similes sunt: seu durante originis vi; seu, currentibus in diversa terris, positio calis corporibus habitum dedit. In universum tamen aestimanti, Gallos vicinum solum occupasse, credibile est. Eorum sacra deprehensas superstitionum persuasione. sermo haud multum diversus.* In universum, ait heic, sermonem Britannicum à Gallico haud multum esse diversum. supra autem dixit, *Aestiorum* (quos 20
*Prussiam atque Livoniam quondam incoluisse, infra lib. III suo loco ostendetur) lingvâ Britannicâ, quam Svecicâ, id est, Germanicâ, esse propiorem. unde perspicuè colligere datur, magnam fuisse propinquitatem magnamque similitudinem trium harum lingvarum, Britannicâ, Gallicâ, atque Germanicâ: imò tantam, uti Aestios, quamvis sermone propiùs ad Britannos accesserint, tamen à Germanorum gente non eximat auctor. At idem Britannicus sermo, quia non obstabat, quo minùs Silurum nationem, Britannicâ occidentalem, Iberis, id est, Hispanis similem, ejusdemque originis participem faceret; haud levi inde, nec inani colligitur argumento, Hispanorum quoque lingvâ haud abfimilem fuisse à Britannicâ lingvâ: nec, per consequentiam, à Gallicâ, neque à Germanicâ. Gallos Comatos, inter alios auctores, Cæsar ac Plinius in *Aquitanos, Celtas ac Belgas* distinguunt. 30
de Aquitanis autem sic Strabo, lib. IV: Αὐτῶν γὰρ εἰσὶν, οἱ Ἀκνιῶνδὸς Διὰ Φέρονσι ἔ Γαλακὸς Φύλου κτ' π τὰς τῶν σωμάτων καὶ σκευῶν, καὶ κατὰ γλῶσσαν. εἰκόσι δὲ μᾶλλον Ἴβηρον. hoc est: *Simpliciter uti dicam, Aquitani à Gallico genere differunt, cum corporum habitu, tum lingvâ: magisque sunt Hispanis similes.* En; supra Caledonii, Britannicâ septemtrionalis incolæ, corporum habitu Germanis Sveis, Norvagiam, cui Caledonia objecta, habitantibus, adsimulantur Tacito; lingvâ autem Aestii, trans Vistulam incolentibus: nec minùs tamen Britanni Caledonii. heic Strabo Aquitanos eisdem rebus Hispanis fimiliores adserit, quam reliquis Gallis: nec minùs tamen Galli fuere Aquitani; inter Hispanos à nemine umquam computati. Magna ergo lingvarum similitudo; penèque eadem omnium harum nationum lingvâ; idemque corporum habitus, ac vitæ mores; ut latius infra patebit. Differebant 40
tamen istæ lingvæ, non modò in solis gentibus, Hispanis, Gallis, Britannis, atque Germanis; verùm etiam in singulis cujusque gentis nationibus: dialectis scilicet, quas vocant Græci: quemadmodum hodièque in Germaniâ Saxo Francum, Svevum, aut Bojarium non intelligit, nisi paucis in verbis; nec contrà Francus, Svevus, Bojarius, aliæque superioris Germaniæ nationes, Saxonem, sive inferiorem Germanum. nihilo minùs tamen omnes in unâ eademque Germaniâ, omnes pariter Germani dicti, omnes lingvâ Germanicâ utentes. Multo verò minùs intelliget, cum Saxo, tum Svevus, omnesque hodiè Germani lingvas Frisiorum, Danorum, Svedorum, Fennorum: quas omnes esse Germanicas, nemo, nisi earum planè ignarus, facillè negaverit. Imò ne ipsi quidem inter se Dani, Frisii, ac Svedi, alteri alterorum satis percipiunt dialectos; quamvis magna sit earum con- 50
finitas atque similitudo. Insulae insuper maris Germanici, Frisicæ, Holfatæ Jutiæque litoribus objectæ adeò discrepantibus inter se dialectis habent lingvas, uti diversas omnino existimes. nec minùs tamen harum insularum incolæ omnes simul Germani. In Galliâ etiam, quæ nunc est Francia, (exemplis res probari si ultra indigeat) multum lingvâ, quam nunc vocant Francicam, pro variis nationibus ac provinciis variatur: adeò, uti Parisius Burgundionem, Provinciam, Vasconem & alios, vix in tertio, aut quarto vocabulo percipiat. nec minùs tamen omnes hi Franci, quam Parisius ille. Moscovitarum hodiè Russorumque, item Polonorum, Bojohæmorum, Crovatorum, Bulgarorum, Serviorum, item
corum,*

- eorum, quos Germani Venedos, ac Vinidos in Germaniâ adpellant, tam discrepantes inter se sunt lingvæ, uti alteri alteros parum admodum intelligant: nihilo minus tamen omnes istæ nationes unius sunt generis, *Slavi* in universum dicti; lingvæque eorum *Slavica* una atque eadem, dialectis tantum variè distincta. In Italiâ quum quondam cum Florentinis quibusdam, haud indoctis viris, simulque cum quodam doctore Bononienfi iter facerem; multaque mihi cum Florentinis esset super rebus Italiæ, sermoneque Italico differtatio: Bononienfis, dialectum illorum non satis percipiens, idemtidem me interrogabat, quidnam dicerent. cui ego, non sine risu, respondebam, iniquè eum facere, quod ipse homo Italus me peregrinum Italici sermonis interpretem sibi postulare. Tantum e-
- 10 quidem dialectorum discrimen tam exiguo inter Bononiam Florentiamque intervallo. in reliquis Italiæ partibus, inter se remotioribus, quid fiat, cuius Italiæ ingressu haud incompertum. Ad eundem igitur modum **C E L T A R U M** quoque olim lingvæ in varias *διαλέκτους*, sive in varia *ιδιώματα* fuit distincta. unde Tacitus, ut antè dictum, Æstiorum lingvæ differre à ceterorum Germanorum lingvâ, propiusque ad Britannicam accedere dixit: & Strabo Aquitanicam Hispanicæ similiorem adfirmavit. hinc idem auctor, lib. III, de ipsis Hispanicis ita scribit: *καὶ οἱ ἄλλοι δ' Ἰβηρῆς χερῶνται γραμματικῇ, ἢ μιᾷ ἰδίᾳ. ἢ δὲ γὰρ γλώτῃ μιᾷ.* id est: *Vtuntur & reliqui Hispani grammaticâ, non unius omnes generis: quidpe ne unâ quidem lingvâ.* & de universis Gallis Cæsar in principio mox commentarii primi, de bello Gallico; *Gallia*, inquit, *est omnis divisa in partes tres. quarum unam incolunt Belgæ;*
- 20 *aliam Aquitani; tertiam, qui ipsorum lingvâ Celta, nostrâ Galli adpellantur. hi omnes lingvâ, insituti, legibus, inter se differunt.* Hanc differentiam egregiè aperit Strabo, initio libri IV. *οἱ μὲν δὲ*, inquit, *περὶ τὴν Ἰβηρίαν, ἢ καὶ τὴν Βέλγας καλῶντες, καὶ κέλτας. τὰς μὲν Ἀκνιτανὰς πλείως ἐξηλαγγυῶντες, ἢ τῇ γλώτῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς σώμασιν, ἐμφερῆς Ἰβηρσι μιᾶλλον, ἢ Γαλάταις. τὰς δὲ λοιπὰς Γαλατικὰς μὲν τὴν ὄψιν, ὁμογλώττους δὲ ἢ πάντας, ἀλλ' ἐνὶς μικρὸν ὡς γαλακτικῶν τῶν γλώτῃσιν καὶ πολιείᾳ δὲ, καὶ οἱ βίβιοι μικρὸν ἐξηλαγγυῶντες εἰσὶν.* hoc est: *Quidam Gallos tripartitò dividerunt, in Aquitanos, Belgas, & Celtas. horum Aquitanos à ceteris planè differre ajunt, non lingvâ modò, sed & corporibus, Hispanis, quàm Gallis, similiores. reliquos Gallico quidem esse vultu, non eadem tamen uti lingvâ; sed quosdam nonnihil diversitatis habere in lingvis: formâ quoque republicæ, & vitæ ratione nonnihil differunt.* En, *ὡς γαλακτικῶν, ait, ἐνὶς τῶν γλώτῃσιν μικρὸν,*
- 30 id est, *nonnihil, sive, parum, atque exiguum quosdam lingvis differre, seu discrepare.* quod idem de omnibus in universum Celtis, Hispanis, Gallis, Germanis, atque Britannis, rectè tu intellexeris. Nec quidquam te moverint, cum aliorum, tum Joannis Bodini maximè argumenta, in methodo historiarum in contrariam partem conscripta. Unos ille Gallos rectè Celtas fuisse dictos, pluribus operosisque probare nititur argumentis, quæ suprâ convulsi tandem, *Lingvæ quoque Germanorum,* inquit, *à Celticâ plurimum differrebat: tamen si Lazius eodem errore scripsit, Celticam, & Germanicam unam fuisse.* Nihilo minus tamen paullo post ita ait: *Sed tamen non minùs Germanicæ lingvæ Celticæ conveniebat, quàm Gallicæ.* Scilicet modò negat, modò adfirmat rem eandem Bodinus. Si Celtica lingvæ, quàm Gallicam vult ipse, non minùs Germanicæ quàm Gallicæ lingvæ congruebat; quo jure Gallicam à Germanicâ, Germanicam à Celticâ separet, haud video. *Cur enim Tacitus,* inquit Bodinus, *Gothinos origine Gallos esse diceret, non Germanos; quòd lingvâ Gallicâ uterentur?* Nempe, quia differrebat Gallica à Germanicâ, dialecto, ut suprâ ostensum, non genere. Cur namque Saxonem aliquis hodiè sive Hollandum in intimâ Sveviâ, seu Bojariâ deprehendens, non negaverit esse Sævum, aut Bojarium; sed Saxonem, vel Hollandum ex lingvâ adfirmaverit? Cur non in Franciâ Provinciam, aut Vasconem, aut Burgundionem Lutetiæ deprehendens, ex sermone negaverit esse Parisium? Si veteres illi Germanorum populi, Hermunduri, Catti, Narisci, Marcomanni, & alii ab inferis nunc redirent; certè, quantum ex antiquis libris, regumque ac principum diplomatibus perspicitur, Sævos nostros, Francos, Hassos, Bojarios, Austrios, ac Misnios, veteres illorum sedes nunc incolentes, haud perci-
- 50 perent. At quid inde sequeretur? aut illos quondam Germanicè non loquutos, aut nostros nunc homines Germanicè non loqui? Neutrum profectò: nullo modo. variantur quidpe omnium lingvarum dialecti, ut locorum, sic temporum diversitate. Sed ne arbitreris, Tacitum illic voce *lingvæ* non dialecti solummodò in sermone, verum generis omnino diversitatem intellexisse; en aliud habet ejusdem vocis exemplum in lib. IV historiarum: ubi de Batavorum, Rheni insulam colentium, rebellionem narrans; *Missi,* inquit, *ad Caninefates, qui consilia sociarent. Ea gens partem insula colit, origine, lingvâ, virtute, par Batavis.* En, Caninefatum gens par erat Batavis, origine, ac lingvâ. Batavi autem progenies Cattorum, trans Rhenum colentium; ut testatur idem auctor, eodem libro paullo antè, & item in libro de

Germaniâ. Cattorum igitur lingua quæ aut qualis fuit? an non Germanica? Omnino. At si Germanica; cur Caninefates Batavis magis & Cartis pares erant lingvâ, quàm reliquis Germaniæ populis? Scilicet, quia diversæ erant in Germanorum lingvâ, pro diversitate notionum, dialecti. Caninefates autem ac Batavi Cattorum utebantur dialecto. Verùm miratur Bodinus, cur Ariovistus Germanus propter diuturnam annorum xiv consuetudinem, quam habuerat in Galliâ, Gallicè loqui didicisset. Quid? an Bodinus credidit, Ariovistum, quamquàm barbarus fuerit homo Germanus, cui *literarum secreta* (ut inquit de universis Germanis Tacitus) ignota, xiv annorum spatio opus habuisse ad perdiscendam unam lingvam Gallicam? Haud puto. neque verò id Cæsar adfirmat. Ejus verba, in primo belli Gallici commentario, hæc sunt: *Commodissimum visum est, C. Valerium Procillum, C. Valerii Caburii filium, summâ virtute & humanitate adolescentem, & propter lingvâ Gallicâ scientiam, quâ multâ jam Ariovistus, longinquâ consuetudine, utebatur, & quòd in eo peccandi Germanis causa non esset, ad eum mittere.* En; non, addidicisse Ariovistum per xiv annos Gallicam lingvam, tradit Cæsar: sed, propter longinquam consuetudinem cum Gallis Celtis (quæ tertia pars Galliæ Comatæ Cæsari) in quibus annos xiv commoratus erat, multum eâ usum fuisse. & quia nullam aliam, neque Latinam Romanorum, neq; Græcam Gallorum, quam à Massiliensibus habebant, callebat Ariovistus; Valerium Procillum, non Romanum, sed Provinciale ex Galliâ Braccatâ, sive Narbonensi, ad eum misit Cæsar. qui tamen haud dubiè & ipse Gallicam illam Ariovisti, usu addidicerat; si Gallos omneis inter se, ut institutis ac legibus, sic lingvis discrepasse, tum Straboni, tum ipsi Cæsari credimus. Porro Bodinus ita argumentatur: *Cur divus Hieronymus Galatas Asiæ populos eâdem lingvâ, quâ Treveri, quos Tacitus Gallos adpellat, locutos scripsit, non Germanicâ? Itane? Gallos adpellat Tacitus Treveros? ubi quæso? in annalibus? historiis? an alibi? Certè in annalibus atque historiis quamvis inter Belgas recenset Treveros; tamen numquàm Gallos vocat. Belgas verò plerosque à Germanis fuisse ortos, an non ex Cæsaris comment. I didicisse poterat Bodinus? an, qui de Gothinis in libro Taciti de Germaniâ legerat, de Treveris, eodem in libro memoratis, ignorare poterat? Haud opinor. Hoc igitur, præ nimio in Francogallos suos studio, cur malitiosè aut subdolè reticuit, vel dissimulavit? *Quæ nationes, inquit Tacitus, à Germaniâ in Gallias commigraverint, expediam. & paullo post: Treveri, & Nervii circa affectationem Germanicâ originis ultro ambitiosiusunt; tamquàm per hanc gloriam sanguinis à similitudine & inertia Gallorum separentur.* De Treveris heic non magis dubitat Tacitus, quàm de Nervii; quos Germanos fuisse, disertè testatur Strabo, lib. 1v. Galatæ igitur, Asiæ populi, si eâdem lingvâ loquuti sunt, quâ Treveri, id est, Trevericâ dialecto, Germanicè certè, seu Celticè loquuti sunt. Ceterum divus Hieronymus Galaticam in Asiâ lingvam Trevericâ comparavit dialecto, in proœmio commentationum in epistolam divi Pauli ad Galatas, non quia hæc omnium Gallicarum Galaticâ erat simillima; sed quia eam maximè notaverat in Galliâ, quum aliquamdiu Treverorum Augustæ egisset, ut patet ex epistolâ ejus vi, ad Florentium perscriptâ. Quamquàm, quantum fuerit inter Galaticam in Asiâ & Trevericam in Galliâ, lingvas discrimen, satis disertis, in dicto proœmio, testetur verbis, quæ sunt hujusmodi: *Galatas, excepto sermone Græco, quo omnis Oriens loquitur, propriam lingvam eandem penè habere, quam Treveros. nec referre, si aliqua exinde corrupterint; quum & Afri Phœnicum lingvam nonnullâ ex parte mutaverint; & ipsa Latinitas, & regionibus quotidie mutetur, & tempore.* Denique, maximum heic nobis validissimumque obijcere videtur argumentum Hotomannus, & ipse Francogallus, ex Svetonio petitur. is enim de Caligulâ, in vitâ ejus, sic scribit: *Conversus hinc ad curam triumphi, præter captivos & transfugas barbaros, Galliarum quoque procerissimum quemque, & ut ipse dicebat, ἀξιοθεύαμην, ac nonnullos ex principibus legit, ac seposuit ad pompam; coëgitque non tantum rutilare & submittere comam, sed & sermonem Germanicum addiscere, & nomina barbarica ferre.* Magnum fanè hoc etiam mihi primo intuitu videbatur argumentum. verùm mox, ubi diligentiore manu excutere cœpi, perquam inane irritumque deprehendi. Quid? lingvam Germanicam voluit Caligula? Habuit in Galliâ Tribocchos, Nemetas, Vangionas, Treveros, Nervios, Bethasios, Sunicos, Ubios, Gugernos, Menapios, Taxandros, Batavos, Caninefates; à quibus etiam ea Belgicâ pars *Germania Cissrhœnana* fuit dicta. & si horum fortè quidam nonnumquàm Galli fuerint adpellati; tamen Batavi cum à plerisque aliis, tum ab ipso Svetonio paullo antè Germani vocantur. Potuit igitur, si non ex reliquis illis, saltem ex his quosdam ad triumphum pompam delegisse. Verùm ex hoc ipso Svetonii testimonio satis clarè liquet, certam aliquam Cajum spectasse dialectum: eamque haud dubiè Frisicam; quia hanc gentem bello se vicissè ementiebatur. At satis apertis, satisque dilucidis supra demon-*

demonstratum puto documentis, unam eandemque fuisse lingvā inter Germanos, Britannos, Gallos, atque Hispanos: quam in universum communi vocabulo haud malè *CELTICAM* dixeris, à *CELTARUM* gente; cujus parteis fuisse nationes prædictas, ex eadem lingvā ceu argumento probatur validissimo.

- Cæterum *PANNONIOS* quoque, qui veteris Illyrici, inter Istrum & mare Adriaticum Alpeisque protensi, pars maxima fuerunt, eandem habuisse lingvā Celticā, ceu & ipsos partem quondam Celtarum, ex Taciti libro de Germaniā clarissimo indicio perspicitur. *Vtrum Aravisci*, inquit, *in Pannoniam ab Osis, Germanorum natione, an Osi ab Araviscis in Germaniam commigraverint, cum eodem adhuc sermone, institutis, moribus utantur, incertum est.* & postea eodem libro: *Osos Pannonica lingvā coarguit non esse Germanos.*
- 10 Magnam certè fuisse, necesse est, similitudinem inter duas hæc lingvas, Germanicā atque Pannonicā, quum dubitet auctor, Osi Pannonicā, an Germanicā genti adscribendi sint. nam si Olorum lingvā à Germanico sermone toto genere, non dialecto tantum, fuisset diversa; facilius dubium hoc solvi potuisset. Quia tamen Araviscorum dialectus Pannonicā lingvā, quā Germanicā erat propior; ab Araviscis Oso, non ab Osi Araviscos, profectos postea iudicavit. At verò neque ipsi Pannonii uno inter se utebantur sermone sive eadem omnes pariter dialecto. quidpe adèd Araviscorum dialectus à reliquis Pannoniorum variis idiomatibus discrepabat, uti his solis, ex omnibus Pannoniis, Osi lingvā comparari poterint. Gallicæ profectò lingvā in tantum par fuit lingvā Pannoniorum, uti antiqui nonnulli Græcorum scriptores Scordiscorum ac Pannoniorum conditores, duos fuisse fratres tradiderint, Scordiscum & Pannonium, Autaris filios, Illyrii nepotes; ut testis est Appianus in Illyricis: alii verò Scordiscos Gallico generi adseruerint; λέιψαρον, ut narrat Athenæus lib. VI, cap. V, τῶν μετὰ βρέννι στρατομαχίῳν Ἰλλυρῶν τὸ Δελφικὸν μαντεῖον Γαλασσῶν reliquias Gallorum, qui Brenni ductu oraculum Delphicum armis petierunt. Βαθασιὰ π. δ. ε. ut inquit idem auctor, ἠγεμὼν αὐτῶν διακίσειν Ἰλλυρῶν πρὸς τὸν Ἰστρον τὸ πρῶτον id est; *Bathasius quidam, dux eorum, in agris circa Istrum eos collocavit.* Videlicet in ipsis Pannoniorum finibus, inter Savum & Istrum flumina, quæ ea confluunt. Jam dictis argumentis accedit haud leve & illud, quòd Pannonii eadem habuerint, quæ reliqui Celtæ omnes, opidorum, vicorumque vocabula; ut infra ostendam.
- 30 Parteis hinc aliæ veteris Illyrici fuere *VINDELICI* atque *NORICI*, Pannoniis contermini. Horum quoque lingvā non genere, sed specie tantum, id est, dialecto diversam fuisse à Germanorum sermone, facile demonstrari potest. Jul. Cæsar, sub finem comment. I. de bello Gallico, Ariovistum tradit, Marcomanorum regem, in Galliā tunc quartumdecimum annum agentem, uxorem habuisse *Noricam, regis Vocionis sororem; quam in Galliā duxerat, à fratre missam.* Hanc certè, si externi ac diversi prorsus fuisset generis, neque frater homini externo, in regionem externam, non modò in Germaniam, sed ultra etiam in Galliā, nuptum misisset; neque ipse Ariovistus nuptias has externas, prout ingenia tunc erant Germanorum nostrorum, ambivisset. Lingvarum verò similitudo, & ejusdem gentis Celticæ consanguinitas adfinitatem hanc Ariovistum inter atque Vocionem conciliavit. M. Agrippa, &, post eum, Pomponius Mela, Rætiam ac Noricum Germaniæ titulo attribuerunt; ut infra, cap. XI, ostendetur. Causa illis nulla alia esse potuit, nisi eadem lingvarum morumque similitudo. Livius verò, ut antè relatam, ulteriore etiam tractu *Veragros*, Alpinos populos, adpellavit *Semigermanos*. quod sanè parum rectè ritè facturus erat, si Vindelicos planè alieni à gente Germanorum habuisset generis. nam quomodò illi esse poterant *Semigermani*, à Germanorum finibus, Helvetiā Vindeliciāque intercedentibus, longè diffiti. At quia Vindelici ac Norici Illyricæ fuerunt gentes; quod suo loco satis certis probabo argumentis: dubium nullum esse potest, quin ipsorum quoque lingvā eadem fuerit cum Pannonicā; dialectis tantum discrepans. Cæterum, ad finem hujus operis pluribus validissimis argumentis, vetustissimorumque auctorum testimoniis
- 50 ostendam, omneis Alpinos populos (in quibus præcipui *Norici*, ac *Lepontii*, dein *Salassi*, *Taurini*, *Centrones*, *Veragri*, *Seduni*, *Nantuates*) unius ejusdemque fuisse gentis, qui communi in universum vocabulo Græcis ac Latinis dicebantur *Taurisci*, sibi ipsis *thi Taurischon*; adpellatione ex Alpium desumptā nomine, quo in commune hodièque nonnullis Germanis adpellantur *Tauri*. Unde rectè Livius Veragros vocavit *Semigermanos*: nempe, quia horum lingvā Germanicæ dialecto propior, quā Gallicæ. Addè huc, quod infra patebit; Vindelicos quoque ac Noricos eadem cum reliquis Celtis habuisse opidorum, vicorumque vocabula.